

сімейний стан, достатки і т. ін. І такою совісною людиною є для мене відомий вчений, педагог, організатор історичної науки – Борисенко Володимир Йосипович.

**Борис Гончар
(Київ)**

МІЙ ДРУГ І ТОВАРИШ

Історики-фахівці зазвичай дещо ревниво ставляться до наукових здобутків своїх колег, навіть у різних сферах історичних досліджень. Але це не стосується дійсно ерудованого, глибокого знавця історії України, доктора історичних наук, професора Володимира Йосиповича Борисенка. Зі студентських років історія українського народу стала його покликанням. Серед випускників історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка 1969 р. він одним з перших захистив докторську дисертацію, ставши взірцем та орієнтиром для однокурсників-істориків. Наукові досягнення Володимира Йосиповича (зокрема, понад 200 різних публікацій) стали закономірним результатом багаторічних наполегливих досліджень.

Зовні здається, що шлях В.Й. Борисенка до нинішнього статусу завідувача кафедри Університету і провідного вченого з історії України був легким, прямим і безперешкодним. Але ми, його друзі, знаємо, що йому довелося долати значні життєві та наукові перепони. Народившись у сільській незаможній родині і відслуживши в армії, йому довелося в студентські роки жити головним чином на одну стипендію. А тому, успішно навчаючись і серйозно займаючись спортом (здобув звання кандидата майстра спорту з самбо), Володимир, як і багато його однокурсників, займався підробітками, працював в студентських будівельних загонах. Особливо запам'яталася складна робота на будівництві грандіозного підземного складу на станції Тугузак у Казахстані. Студентський будівельний загін тоді очолював нинішній ректор КНУ імені Тараса Шевченка Л.В. Губерський.

І чого там нам не доводилося робити. Ми вручну, як правило вночі, вивантажували з вагонів вапно, цемент, цеглу, щебінь тощо, а потім «без ніг» валилися на полиці у вагонах відпочивати. Відповідальнішою стала доручена нам робота монтажників-кріпильників. Ми почали цю роботу з нуля, вирівнювання площадки, встановлення стаканів, монтування у них колон, а потім і накриття всього цього залізобетонними плитами. За півтора місяці роботи ми стали справжніми будівельниками і нам присвоїли найвищий 5-й розряд монтажника-кріпильника з врученням відповідного свідоцтва. Чим ми гордилися і якби не стали професорами, то, думаю, не пропали б у житті.

На науковому шляху В.Й. Борисенку також прийшлося долати чимало труднощів: по-перше, в ході дворічної роботи за розподілом учителем у сільській школі; по-друге, під час навчання в аспірантурі, а потім роботи в Інституті історії АН України – без партійного квитка на той час це було досить тяжко. Усе ж, долаючи опір недоброзичливих істориків, виконуючи складні обов'язки керівника редакції історичної літератури, він успішно підготував і захистив кандидатську і докторську дисертації.

Ми, його друзі – однокурсники сприймаємо Володимира не лише як вдалого дослідника і викладача, а й надійного товариша. Як би не склалися життєві перипетії, ми залишаємося вірними тим дружнім стосункам, що склалися в студентських

гуртожитках і будівельних загонах, на аспірантських «посиденьках» та в ході наукового спілкування.

Сучасне 70-річчя Володимира Йосиповича Борисенка ми сприймаємо не як «старечий» ювілей, а як новий рубіж для наповнення подальшого життя багатим змістом.

Від усіх однокурсників, відданих друзів, бажаю ювіляру нових наукових здобутків, здоров'я, збереження життєвого тону і нестаріючого гарного настрою.

**Олександр Сушко
(Київ)**

СЛОВО ПРО ПРОФЕСОРА

Володимир Йосипович Борисенко вперше з'явився на історичному факультеті в якості викладача-сумісника в 1986 р. на заміну доцента Геннадія Стрельського, який в цей час перебував на стажуванні. Я тоді був молодим деканом факультету і добре це па'мятаю. Володимирі Йосиповичу дали читати нормативний курс «Історіографія історії СРСР», який він і вів протягом трьох років. Насамперед кидалося у вічі, що новий викладач добре володіє методикою навчального процесу, читанням лекцій, роботи зі студентами. Це вже пізніше, в ході ближчого спілкування, ми дізналися, що він 2 роки працював вчителем історії та суспільствознавства в одній з сільських шкіл під Києвом. Спираючись на свій педагогічний досвід, новий викладач встановив добрий контакт з студентами, зацікавив їх викладом свого навчального предмету, що аж ніяк не був у фаворі студентської молоді. Педагогічному успіху нового викладача сприяло те, що лекторський курс він по-можливості доповнював порівняльним аналізом відповідних історичних праць українських вчених. Характерно, що при цьому лектор уникав заполітизованих оцінок історичного надбання вітчизняних істориків, що також притягувало до нього молоді уми. Крім того, молодий вчений зацікавив студентську молодь науковою роботою, специфікою діяльності Інституту історії АН України, зорієнтував її на місця пошуків літератури з читаної навчальної дисципліни.

Володимир Йосипович плавно влився в колектив кафедри методики, що було немаловажним у його наступній педагогічній діяльності. Нового викладача добре сприйняли доценти Г.О. Цвікальська, В.П. Пастухов, Т.В. Ладиченко та інші члени кафедри й допомагали йому в роботі своїми порадами. Звертала на себе увагу його поведінка в колективі, насамперед доброзичливість і розважливість у напружених ситуаціях, коли вони загрожували перерости у відкриті конфлікти. Такі риси характеру викладача-сумісника оцінило й керівництво факультету.

Тому, коли постало питання про завідувача створеної за наказом ректора інституту академіка М.І. Шкіля 29 березня 1990 р. кафедри історії України, й було не випадково запропоновано цю посаду Володимира Йосиповича. Офіційне оформлення його завідувачем відбувалося досить прискіпливо і я його й сьогодні добре пам'ятаю. Були додатково наведені довідки про Володимира Йосиповича в Інституті історії, узгоджена його кандидатура у заступника ректора інституту доцента А.Г. Слюсаренка. Я мав окрему розмову про нього з академіком Троньком Петром Тимофійовичем, якого знав до цього, й отримав від нього про претендента на завідування кафедрою найкращу рекомендацію. Про це я й доповів ректору інституту академіку М.І. Шкілю під час заключного